

RAZGOVOR: ZVONKO MILAS:

Pandemija i odgovori na nju u nekim državama potiču preseljenje u Hrvatsku, povratak je sve snažniji (http://promise.hr/pandemija-i-odgovori-na-nju-u-nekim-drzavama-poticu-preseljenje-u-hrvatsku-povratak-je-sve-snazniji/)

HRVATSKA (HTTP://PROMISE.HR/CATEGORY/HRVATSKA/) | ISELJENIŠTVO I SVIJET (HTTP://PROMISE.HR/CATEGORY/ISELJENISTVO-I-SVIJET/)
15. prosinca 2021. | Damir Kramarić (http://www.promise.hr)

Sviđa mi se Podijeli 159 ljudi se ovo sviđa. Budite prvi među svojim prijateljima.

Tweet (https://twitter.com/share?url=http://promise.hr/pandemija-i-odgovori-na-nju-u-nekim-drzavama-poticu-preseljenje-u-hrvatsku-povratak-je-sve-snazniji/&text=Pandemija%20i%20odgovori%20na%20nju%20u%20nekim%20dr%C5%BEavama%20poti
Email Print

”Kada sam 2016. došao u Ured, povratak je bio najmanje zastupljen segment rada, jer ga je zapravo bilo jako malo. Danas se on nametnuo u najbrže razvijajući segment rada u Uredu. Dnevno svjedočimo velikom broju zainteresiranih povratnika – potomaka hrvatskih iseljenika – iz Južne Amerike posljednjih godina, a u posljednje vrijeme i iz Australije. Uzročnici tome su gospodarske, zdravstvene i socijalne prirode... Sve zapadne države se suočavaju i s izazovima demografije i iseljavanja. Prva je tu Irska, iz koje je iselilo puno više Iraca u razdoblju od 2008.-2015. godine, nego što je iselilo Hrvata iz Hrvatske. Mi smo države s gotovo identičnim brojem stanovnika. Taj podatak ne možete čuti niti u medijima, niti u javnoj raspravi”, primjećuje Zvonko Milas, čelnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH i vukovarski branitelj, u velikom intervjuu za Promise.hr

(http://promise.hr/wp-content/uploads/2020/02/milas-povratnici-Venezuela.jpg) ”Hrvatska je lani zabilježila najveći pad stanovništva prirodnim putem: u godinu dana izgubili smo čak 21.000 stanovnika. Zbog sve starijeg stanovništva, loše demografske situacije te iseljavanja, UN predviđaju da će 2050. RH izgubiti čak 17 posto stanovnika” istaknuto je tijekom predstavljanja projekta: ”Mreža 2050 – Demografija, od izazova do odgovora”, prije nekoliko mjeseci.

Nedavno je i Crkva je upozorila da je Hrvatska ušla u demografski slom te je objavila Deklaraciju u kojoj se traži usporavanje negativnih demografskih trendova kao i zadržavanje sadašnjega i privlačenje novog stanovništva, povratnika i useljenika. O svemu tome, ali i o sve većem broju povratnika iz hrvatskog iseljavanja te o mjerama Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH koje su za to zaslužne, razgovarali smo sa Zvonkom Milasom, državnim tajnikom tog Ureda i vukovarskim braniteljem.

Kako vi, gospodine Milas, kao državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike

Hrvatske, komentirate podatke o velikom valu odlazaka Hrvata iz domovine, ali i o demografskom slomu Hrvatske?

Prvenstveno, pitanje migracija u Hrvatskoj je bitno složenije od pojednostavljenog tumačenja koje se zastupa na domaćoj sceni, pa čak i akademskoj.

Demografski slom ima svoje uzročnike koji datiraju puno prije ovog posljednjeg vala iseljavanja. Prvi predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman u svom glasovitom govoru 30. svibnja 1990. upozorava na demografske izazove. To je bilo prije Domovinskog rata, koji je odnio puno života i raselio mnoge izvan Hrvatske, ali i Bosne i Hercegovine. EU migracija, znači iseljavanje nakon pristupanja Europskoj Uniji u okviru slobode kretanja radnika i kao takva ona je bila predvidiva. Sve mlađe države članice su u postpristupnoj fazi doživjele istu stvar. Međutim, jednako tako, doživljavaju i povratak određenog dijela tih mladih u domovinu nakon izvjesnog vremena provedenog na Zapadu.

Situacija je alarmantna, a ignoriranje višeslojnosti demografskih izazova samo pogoršava javnu raspravu o tome. Zato ovim putem apeliram prvenstveno na znanstvenike da se usmjere na kritične, konstruktivne i potpune analize, kako bismo zajedno, koliko je moguće djelovali ne samo na poticanje povratka iseljenika i njihovih potomaka, već i ostanak mnogih kojima javni diskurs nameće odlazak kao jedini modus izlaska iz frustracije.

Ima li naznaka da se trend iseljavanja Hrvata zaustavlja?

Podaci Državnog zavoda za statistiku upućuju na to. Mišljenja sam da je to posljedica stabilnosti hrvatskog gospodarstva i istovremenih gospodarskih i zdravstvenih okolnosti uzrokovanih pandemijom virusa COVID – 19.

Postoji li i obrnuti trend, odnosno znate li koliko se Hrvata (ili potomaka Hrvata) u zadnjih osam godina vratilo iz hrvatskog iseljništva u Republiku Hrvatsku?

Postoji, iako mi je nespretno govoriti u statističkim kategorijama trendova i tendencija. U Uredu dnevno svjedočimo o sljedećem: veliki broj zainteresiranih povratnika – potomaka hrvatskih iseljenika – iz Južne Amerike posljednjih godina, a u posljednje vrijeme i iz Australije. Uzročnici tome su gospodarske, zdravstvene i socijalne prirode. Međutim, to zapažanje ima jednu vrijednost: ukoliko želimo kvalitetno poticati povratak, moramo pratiti i analizirati sto se događa u hrvatskim zajednicama diljem svijeta, prestati s “*one – size*” političkim parolama koje iseljenike i povratnike predstavljaju kao homogenu skupinu, te podizati svijest u domaćoj javnosti o izazovima povratka. Primjerice, povratnici s engleskog govornog područja se uključuju na hrvatsko tržište rada bitno jednostavnije nego povratnici sa španjolskog govornog područja. To su realni izazovi, na koje reagiramo kroz snaženje mjera za učenje hrvatskog jezika, ali i dalje ne možemo ignorirati taj izazov kod povratnika iz Južne Amerike.

Poticanje povratka hrvatskih iseljenika i njihovih potomaka u Republiku Hrvatsku te smanjenje iseljavanja jedan je i od ciljeva Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH. Na koji način, odnosno kojim konkretnim mjerama, Središnji ured potiče povratak iseljenika i njihovih potomaka?

Sve naše mjere prema iseljništvu imaju u sebi dimenziju poticanja povratka. Povratnici i useljenici, kao potomci hrvatskih iseljenika, mogu biti samo osobe hrvatskog podrijetla, koji se osjećaju Hrvatima. Koliko god se to činilo logičnim i jednostavnim, danas nije ista situacija koja je bila prije trideset godina. Prijetnja asimilacijom je sve snažnija. Djeca treće, četvrte generacije iseljenika osnivaju obitelji s osobama koje nisu hrvatskog podrijetla pa se njihova djeca teže identificiraju kao Hrvati. Stoga smo odlučili osnažiti

identitetske programe za mlade. Drugo, hrvatsko državljanstvo daje pravnu dimenziju između pojedinca – iseljenika ili njegovog potomka s hrvatskom državom. Ta pravna veza je nasljedna. Stoga smo odlučili i uspjeti producirati jedan od najuključivijih zakonskih rješenja o državljanstvu, na svjetskoj razini. Treće, za osobe koje su donijele odluku o povratku u Republiku Hrvatsku imamo ustrojen Ured dobrodošlice, čiji djelatnici odgovaraju na sva administrativna i neadministrativna pitanja vezana uz povratak – osobno s povratnicima odlaze pred nadležna tijela – mentoriraju ih. Kad se primijeti kako određeno upravno rješenje nije najspretnije, zajedno s resornim ministarstvima, uz bezuvjetnu potporu Vlade RH, pristupamo njegovoj izmjeni. Četvrto, potičemo učenje hrvatskog jezika – u hrvatskim školama u iseljeništvu, *online* i programima učenja ovdje u Hrvatskoj. Znanje jezika je najčešća prepreka i odluci o povratku i uspješnoj integraciji i odluci o konačnom ostanku u Hrvatskoj. Peto, nastojimo olakšati povratnicima uključivanje na hrvatsko tržište rada.

Jesu li mjere Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH, usmjerene na povratak hrvatskih iseljenika i njihovih potomaka, dale rezultate? U kojoj mjeri?

Od 2016. sam u Uredu. Kad sam došao, povratak je bio najmanje zastupljen segment rada Ureda, jer ga je zapravo bilo jako malo. Danas se on nametnuo u najbrže razvijajući segment rada u Uredu. Nprestano povećavamo sredstva za mjere u domeni povratka jer je broj zainteresiranih sve veći. Pandemija je učinila svoje, mjere i način njihovog provođenja u nekim državama jako poticajno djeluju na odluku o preseljenju u Hrvatsku. Sigurnost radnih mjesta u Hrvatskoj djeluje poticajno i u odnosu na gospodarstva koja se suočavaju s inflacijom. Same mjere pridonose odluci o konačnom ostanku, ali primarni uzročnik povratka je situacija u državama iseljenja.

Kakav je interes među Hrvatima u iseljeništvu za programe i projekte Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH?

Interes je velik i s tendencijom je rasta. Pokušavamo podržati lokalne projekte iz iseljeništvu za koje vjerujemo da će dati učinke u domeni međusobnog umrežavanja iseljenika, očuvanja identiteta i povezivanja s Hrvatskom. Jednako tako, pokušavamo sami osmisliti i kreirati programe koji će imati istu svrhu, a koji će bit otvoreni za sve iseljenike. Tu smo se primarno usmjerili na mlađe generacije.

Je li točna informacija da sve više potomaka hrvatskih iseljenika želi doći u Hrvatsku učiti hrvatski jezik? Iz kojih zemalja najčešće dolaze ti uglavnom mladi ljudi?

Je, zato kontinuirano povećavamo naš broj stipendija za programe učenja jezika u Hrvatskoj. I to mi je osobno najdraža mjera koju Ured provodi u okviru rada s iseljeništvom. Inspirativno je vidjeti te mlađe ljude, mlađe obitelji kako dolaze u želju svojih predaka i jačaju svoje znanje o Hrvatskoj. Neki nakon tog iskustva odluče i trajno ostati. Dolaze nam najviše iz Južne Amerike, zatim iz Sjeverne Amerike te Australije.

U kojoj mjeri su pripadnici hrvatske dijaspeore zainteresirani za programe stipendiranja učenja hrvatskog jezika u RH te za stipendije pripadnicima hrvatskog naroda izvan RH koji žele studirati na sveučilištima u Hrvatskoj?

Sve više je zainteresiranih za učenje, a posebna upisna kvota za pripadnike hrvatske nacionalne manjine i hrvatskog iseljeništvu novija je mjera povezivanja Hrvata izvan Republike Hrvatske s Hrvatskom i nju još uvijek promoviramo budući da je uvedena nešto prije pandemije. Sada kada nam je mobilnost bitno smanjena, koristimo ovo vrijeme i za njeno unapređenje. Sve je veći broj sveučilišta spreman na ovakvu vrstu suradnje, a s brojnošću studija dostupnih putem Posebne upisne kvote raste i njena atraktivnost, ali i informiranost Hrvata izvan Hrvatske o samoj mjeri. Uglavnom, od ove mjere očekujem puno.

Žele li potomci hrvatskih iseljenika, koji u Hrvatsku dođu učiti hrvatski jezik, ili studirati na hrvatskim sveučilištima, ostati živjeti u Hrvatskoj?

To je čest scenarij. Mi ga ne uvjetujemo, ali nas iznimno raduje, jer upravo takav ishod najbolje dokazuje našim mladima koji možda preispituju odluku o odlasku iz Hrvatske da odlazak iz Hrvatske nije jedino uspješno rješenje i da nije trava svugdje zelenija nego doma.

U razgovoru s pojedinim povratnicima te s iseljenicima, ali i s članovima Savjeta Vlade za Hrvate izvan RH, čuo sam više svjedočenja o tome da je Središnji državni ured za Hrvate izvan RH puno učinio, pogotovo zadnjih godina, na povezivanju Republike Hrvatske s hrvatskim iseljeništvom. Na čemu još treba raditi da bi te veze RH s hrvatskim iseljeništvom bile još tješnje i kvalitetnije? Da bi se što više potomaka iseljenika odlučilo na povratak u (pra)domovinu Hrvatsku?

Nastavljamo u ovom smjeru, stvaramo komplementaran sustav za mlađe generacije iseljeništvu, činimo to u suradnji s iseljeničkim organizacijama s kojima nastojimo potaknuti partnerski odnos. Jednako tako, nastojimo iznaći rješenja koja osiguravaju da integracija useljenika bude sto uspješnija. Cilj nam je eliminirati nepotrebnu administrativnu zavrzlamu s kojom smo često i mi u Hrvatskoj frustrirani. Cilj nam je potaknuti useljenike na umrežavanje jer je psihološki izuzetno bitno znati da nisu jedini koji prolaze

kroz taj proces koji je višeslojan: od dijeljenja obitelji na koju su pojedinci u našem iseljeništvu snažno usmjereni, jezične prilagodbe, općenito prilagodbe na cijeli novi sustav. A u svemu tome nastojimo pružiti potporu našeg Ureda.

Neki hrvatski državljani, pripadnici hrvatske dijaspor, zamjeraju Republici Hrvatskoj da im je i dalje otežano glasanje za izbore u Hrvatskoj, da i dalje moraju nerijetko putovati i po 1000 kilometara do glasačkog mjesta (primjerice u Kanadi)? Zbog čega se hrvatskim državljanima u dijaspori ne olakša glasanje? Zašto im se ne omogući elektronsko ili dopisno glasanje?

Problem kod dopisnog glasovanja je višedimenzionalan. Prvo, imamo pravni okvir. Glasanje u diplomatsko konzularnim predstavništvima je utvrđeno Ustavom Republike Hrvatske, a izmjena Ustava zahtijeva široki društveno politički konsenzus, odnosno pristanak većine državljana u RH na takvo rješenje. Drugo, imamo pitanje povjerenja javnosti u izborne rezultate. Vidjeli smo što se dogodilo na posljednjim američkim predsjedničkim izborima, u jednoj od najstarijih i najrazvijenijih demokracija svijeta. To su realni izazovi. Jedan od načina na temelju kojih se možemo s njima nositi je prvenstveno da mi u Hrvatskoj podignemo vidljivost pitanja glasovanja u DKP-ima. Da upoznamo javnost s izazovima s kojima se susreću naši sugrađani prilikom ostvarivanja svojih političkih prava, da otvorimo javnu raspravu o tom pitanju. To je prvi korak u pravom smjeru, sve ostalo je samo političko kritiziranje bez nuđenja konkretnog rješenja.

Na sjednicama Savjeta za Hrvate izvan RH mogle su se čuti i primjedbe da je vrlo spora i otežana procedura dobivanja hrvatskog državljanstva za potomke iseljenih Hrvata. Čini li se išta kako bi potomci hrvatskih iseljenika mogli lakše i brže dobiti hrvatsko državljanstvo, a onda možda i preselili u Hrvatsku?

Novi Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o hrvatskom državljanstvu stupio je na snagu 1. siječnja 2020. godine. Da nije nastupila pandemija koja je otežala rad naših diplomatsko – konzularnih predstavništava, vjerujem da bi učinci tog Zakona bili mnogo vidljiviji. Kao što sam rekao, u pitanju je jedan od najuključivijih državljanskih zakona na svijetu u pogledu uključivanja iseljništva, odnosno korištenja pravnog načela krvne veze prilikom stjecanja državljanstva. I administrativna procedura je bitno jednostavnija nego u prethodnim rješenjima. Pravno, to je najveći pomak prema iseljenicima od postojanja Ureda i tim iskorakom smo jako zadovoljni.

Hrvatski iseljenici, ali i povratnici u Hrvatsku, često ističu da je jedna od glavnih prepreka za masovniji povratak ljudi iz dijaspor sporo i neučinkovito pravosuđe u Hrvatskoj. 'Neučinkovito pravosuđe' te 'osjećaj društvene nepravde' neki su i od najčešćih odgovora koje su 'iseljenici milenijci' naveli kao razlog iseljavanja iz Hrvatske u zadnjih osam godina (opisano u knjizi: 'Iseljavanje Hrvata u Njemačku – Gubimo li Hrvatsku?' – Tado Jurić). Nije li krajnje vrijeme za obračun s korupcijom te za korjenite promjene u pravosuđu, kako bi Republika Hrvatska zaustavila iseljavanje te potaknula povratak iz hrvatske dijaspor?

Borba s korupcijom se vodi na svim razinama i u svim državama, jer je, nažalost, svugdje prisutna. Papa Franjo je definirao kao zlo našeg vremena. U odnosu na Hrvatsku, Zakon kojim se jamči zaštita prijavitelju nepravilnosti (tzv. Zviždača) je donesen prije tri godine. Pravni okvir je tu, i vjerujem da su rješenja koja predviđa učinkovita. Međutim, od legislative je ipak važnije podizanje svijesti društva u cjelini. Od najmanjih do najodgovornijih članova društva. Mislim da je situacija s korupcijom problematična jer nam društvo u cjelini nije dovoljno uključeno u borbu protiv korupcije. Hrvatska država je brojem stanovnika velika kao prosječan europski glavni grad. Svi smo nekako povezani i svi puno lakše znamo doći do "nekoga" koga trebamo, bio to liječnik, svećenik, profesor ili službena osoba koja rješava upravnu stvar koja je nekome od posebnog interesa. Da bismo oživotvorili načelo nulte stope prema korupciji, svi trebaju biti uključeni u taj proces. Ako želimo katarzu sustava, ona mora obuhvatiti društvo u cjelini. Iako, ponavljam, na zapadu su korupcijske afere jednako potresne koliko i u Republici Hrvatskoj, naši mediji o tome izvještavaju gotovo dnevno, tako da mi je taj motiv za iseljavanje neutemeljen i neshvatljiv.

Možemo li u skorije vrijeme očekivati da će se broj Hrvata povratnika iz iseljništva izravnati s brojem iseljenih iz Hrvatske?

Upravo 2020. godine zbog pandemije nam se to i dogodilo, a vidjet ćemo izvještaj Hrvatskog zavoda za statistiku za 2021. Kad se smiri pandemijska situacija očekujem sa će se taj trend zadržati i osobno očekujem bolje demografske dane za Hrvatsku.

Jesam li nešto zaboravio pitati, a htjeli biste istaknuti?

Neovisno o tome gdje Hrvati žive, u Vojvodini, Boki Kotorskoj ili Kaliforniji, hrvatski narod je nedjeljiv. Vrata našeg Ureda otvorena su svima. Zajedno s Hrvatima izvan Republike Hrvatske nastojimo iznalaziti rješenja i mjere koje će omogućiti i olakšati povezivanje naše globalne hrvatske obitelji, a svaki povratak učiniti jednostavnijim i lakšim. Međutim, interpretacijama kojima se ukazuje isključivo na alarmantnu demografsku ugroženost Hrvatske, ili kojima se za iseljavanje krivi korupcija, za koju davatelji interpretacije tvrde da je prisutna u tom opsegu samo u Hrvatskoj, stvara se suprotan učinak. Sve zapadne države se suočavaju i s izazovima demografije i iseljavanja. Prva je tu Irska, iz koje je iselilo puno više Iraca

u razdoblju od 2008.-2015. godine, nego što je iselilo Hrvata iz Hrvatske. Mi smo države s gotovo identičnim brojem stanovnika. Taj podatak ne možete čuti niti u medijima, niti u javnoj raspravi. Ne možemo čuti niti podatke o njemačkim potrebama za radnom snagom zbog alarmantne demografske situacije.

Ali inzistiranje na Hrvatskoj kao državi iz koje se mladi iseljavaju zbog korupcije bez šireg konteksta doprinosi upravo tom stvaranju dojma koji stvara atmosferu koja doprinosi nametanju iseljavanja kao rješenja. I mislim da ti pojedinci nisu svjesni da svojim javnim radom u Hrvatskoj više doprinose njemačkoj imigracijskoj politici, nego hrvatskoj demografiji.

FOTO: Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske

Tekst je dio projekta: 'Približava li se Republika Hrvatska svojoj dijaspori ili se udaljuje od nje?', financiranog od strane Agencije za elektroničke medije